

Микола Бевз
Кафедра архітектури та реставрації,
Національний університет «Львівська політехніка», Україна
Кафедра Консервації Пам'яток,
Люблінська Політехніка, Польща
e-mail: bevmist@polynet.lviv.ua
ORCID: 0000-0003-1513-7045

СЛОВО ПРО ДОСЛІДНИКА, НАШОГО АВТОРА І КОЛЕГУ

A WORD ABOUT THE RESEARCHER, OUR AUTHOR AND COLLEAGUE

Володимир ЧОРНОВУС – Архітектор, урбаніст, ландшафтний архітектор, археолог, будівельник, інженер, видавець, науковець і дослідник історії Галичини, скульптор, графік, живописець ... можна було б ще й далі продовжувати перелік талантів, компетенцій та чеснот цієї унікальної особистості. Такі постаті, генії мистецтва і техніки, народжувалися хіба що в далекі часи Ренесансу. Володимир був такою постаттю серед нас ще вчора, є сьогодні і буде завжди.

Народжений у Чорткові на Тернопільщині, у місті з унікальною історією та архітектурою, він не випадково вибрав фах архітектора. Його прадіди були млинарями і, мабуть, їхній інженерський хист передався у спадок Володимирі. Він вирізнявся серед студентів ще у роки студій у Львівській політехніці своїми не лише мистецькими та архітектурними здібностями, але й технічними знаннями. Добре володіючи англійською мовою, Володимир, завжди першим знаходив і поширював передові архітектурні та містобудівні ідеї в застійні советські часи.

Володимир завжди був українським патріотом, навіть у важкі сімдесяті роки. Сьогодні, з віддалі років, можемо називати його діяльним «підпільником-сімдесятником». Його маленьке помешкання у партері будинку, у дворі на тодішній вулиці Чехова було своєрідним клубом інакодумців, де збиралася творча еліта Львова.

Як талановитого архітектора Володимира після закінчення студій приймають до проектного бюро Політехніки. Тут він виконує свої перші архітектурні проекти і тут відчуває потяг до наукових історико-архітектурних досліджень. Наступна велика сторінка його біографії пов'язана з працею в інституті Українознавства. З'являються його перші наукові публікації. Доля надала йому можливість виконати унікальні архітектурно-археологічні дослідження в княжій столиці – у Звенигороді. Це була спільна праця разом видатним археологом Ігорем Свешніковим. Володимир працював заступником керівника експедиції, але фактично став її лідером. Тут проявилися великі організаційні та фахові здібності молодого архітектора. Він керував роботами з археологічного розкриття залишків цілої вулиці з дерев'яних будинків XI-XIII століть, які до того ж мали кілька періодів нашарування. Це було неймовірно трудне, як з технічного, так і з наукового погляду, завдання. Тільки вдумливий архітектор міг дати раду з таким археологічним об'єктом. І Володимир прекрасно справився з цим завданням. Виконана ним графічна реконструкція вулиці княжого Звенигорода була сенсацією в археологічному середовищі Східної Європи. Володимирі належить також відкриття залишків первісного звенигородського замку княжих часів. Його інженерне мислення проявилось й тут на археологічному об'єкті – він винайшов спосіб як методом автоклаву консервувати дерев'яні конструкції, що швидко руйнувалися після їх археологічного розкриття. Ця операція виконувалася тут же на майданчику,

поряд з археологічними розкриттями. Це було важливо, бо не давало витягнутій з розкопу деревині деградувати.

Володимир Чорновус на початку 90-х років першим з львівських архітекторів отримав грант та стажувався в Канаді на предмет ведення підприємницької діяльності в нових умовах. Це дало йому можливість очолити справу з книгодрукування серії книг про визвольний рух. За його активної праці побачили світ кілька нових книг, а офіс видавництва був місцем наукових та товариських зустрічей.

Надалі у життєвому шляху Володимира перепліталися науково-дослідні проекти та проекти архітектурні. Їх кілька десятків. І нашим наступним завданням треба вважати впорядкування матеріалів його діяльності та видання їх друком.

Слід вказати за спрямуванням хоча б основні праці:

Наукова діяльність. Публікація невеликого але глибокого за змістом його дослідження про генезу ренесансних міст Західної України донині вважається піонерним і взірцевим. Його кількарічні дослідження (разом з дослідником зі США Адріаном Мандзієм) поля Зборівської битви 1649 року (яка була переможною для козаків), привели до утворення у місті Зборові музею-заповідника. Володимиром розроблено й концепцію заповідника та згодом виконано науково-проектну документацію організації його території.

Проектна діяльність. Володимиром виконано більше ніж 50 проектів різного характеру. Він запроектував зведення кількох пам'яників Тарасу Шевченку (в т.ч. у рідному Чорткові), виконав проекти багатьох нових будинків та проекти реставрації та кваліфікованої реконструкції старих будівель. Його голос на захист історичної архітектурної спадщини можна знайти на сторінках багатьох газет та часописів (Радіо Свобода, Вісник Політехніки, Збруч та ін.). Жоден з його архітектурних проектів не є екстравагантним, всі вони виважені і шляхетні.

Архітектор Чорновус був прекрасним графіком та живописцем. Він захоплювався голландським мистецтвом епохи Ренесансу і в його живописних полотнах можна віднайти тонкі паралелі з старими голандськими майстрами.

Володимиром виконано ґрунтовні історико-містобудівні дослідження кількох західноукраїнських міст – Чорткова, Зборова, Маріямполя, Кам'янки-Бузької, Белза, Перечина (на Закарпатті) та інших. Він запроектував та реалізував близько 15 архітектурних проектів, включно з власним будинком-майстернею. Його науковий та творчий доробок є вагомим внеском у будівлю львівської архітектурної школи. Володимир був автором та співавтором статей у нашому часописі на теми дослідження полів битв. Цей започаткований ним напрямок наукової роботи чекає на послідовників.

Як дослідив сам Володимир – його рід Чорновусів походив з Центральної Козацької України, але він став для нас Великим незабутнім галичанином козацького роду.

Львів, 9 квітня 2024